

se slišijo pritožbe, da Čehi nečejo priznati dobrega vpliva sedanje ustave. Mi pač mislimo, da se z izjemnimi naredbami, to je s tem, da se češkemu narodu še kratijo ustavne svobodščine, ustava ne bode priljubila. Tudi po našem mnenju niso izjemne naredbe in sila pravo sredstvo, da se zadovolji kak narod in se odpravi razburjenost. Le prevečkrat so taka sredstva dosegla baš nasprotni uspeh, nego se je nameraval.

Dolžnost državnoborskih zastopnikov bode tudi se vprašati, če je vlada že porabila vsa ustavna sredstva, s katerimi bi bila mogla pridobiti narod češki. Kolikor so nam razmere znane, do sedaj še ne. Dokler se pa ta sredstva ne uporabijo v polni meri, pa po našem mnenju ni bilo povsem umestno posegati po izjemnem stanju. Naše mnenje je, da je vlada imela na razpolago še močeno orožje proti nasprotnikom sedanje ustave na Češkem. To sredstvo je član 19. naše ustave. More li vlada reči, da so Čehi na Češkem, Moravskem in v Šleziji že popolnoma enakopravni z Nemci, bodisi, kar se tiče šol ali uradov. Mari nimajo Čehi v primeri k številu prebivalstva v teh deželah premalo nižjih, srednjih in visokih šol? Mari je vlada v svoji navdušenosti za dvojezične napise se ravno tako ozirala na želje Čehov, kakor Nemcev? Če ne, potem ni čudno, da Čehi v sedanjo ustavo nimajo zaupanja in teže po preosnovi države. Tudi se nam čudno ne zdi, da semtrtja prestopijo v svoji razburjenosti tudi postavne meje.

Nikakor ne zagovarjamo poslednjih dogodkov na Češkem. Globoko jih obžalujemo in tudi obsojamo. Mi smo že večkrat odkrito se izrekli, da se ne strinjamo z mladočeško politiko, ker vodi narod na napačna pota. To rečemo tudi danes. Zlasti obžalujemo, da se na Češkem celo dogajajo dogodki, ki kažejo, da pri nekaterih hira avstrijsko domoljubje. Nadejamo se, da število tistih ni veliko in da so se še tisti spozabili v kaki razburjenosti. Tudi se delo posamičnikov, ki mažejo cesarske orle po poštnih škrinjah, ne sme pripisovati vsemu narodu na rovaš. Taki dogodki dogajajo se tudi mej Nemci in Italijani. Tega pa ne navajamo, da bi hoteli Italijane ali Nemce črniti, pa tudi ne, da bi hoteli take čine kako opravičevati na Češkem, kajti mi jih z vso odločnostjo obsojamo, naj se dogajajo, kjer koli, še bolj jih pa obžalujemo, če se dogajajo mej Slovani, ker so to dobro orožje proti nam našim nasprotnikom.

Mi mladočeskimi vodij nikakor ne opravičujemo. Prav verjetno je, da so njih govori precej povzdignili razburjenost mej narodom. Posebno so ostre obsodbe vredni govori, kakor je bil dr. Gregra, ki je na nekem shodu klical: „Sila zoper silo.“ Tembolj je obsojati, ako je take besede govoril mož, kateremu je pozneje kar srce v hlače zlezlo, ko je le videl začetek sile. V Pragi je, kakor se poroča, zaprtih že nad 60 mladeničev, zaradi dogodkov v poslednjem času. Veliko odgovornost zadeva mladočeške vodje, če so kaj pripomogli v nesrečo toliko ljudem. Mi smo sploh proti vsem hujskajočim govorom, ker smo za to, da avstrijski Slovani le po po-

stavnem potu pridemo do svojih pravic, tudi od narodnih zastopnikov bodisi tukaj ali tam mi želimo manj gromovitih besed, po več dejanj.

Ko pride v državnem zboru stvar na vrsto, naj pa vendar naši poslanci dobro premislijo, če ni morda vlada sama s tem, da se je premalo ozirala na ustavo, indirektno podpirala mladočeških agitacij. Premislijo naj, če bi morda izvedenje popolne narodne enakopravnosti ne bilo boljše sredstvo za vredenje razmer na Češkem, nego pa izjemno stanje. V tem oziru naj svoje mnenje povedo tudi vladi in pogumno tudi pokažejo svoje prepričanje pri glasovanju. Imajo naj pred očmi, da tukaj ne gre le za razmere v Pragi in okolici, tukaj gre za varstvo ustavnih pravic, katere morajo jednako varovati poslanci vseh narodov, naj si bodo Slovani, Nemci, Italijani ali Rumuni in to ob času, ko ne veje ustavni svobodi posebno ugodna sapa po Evropi.

Politični pregled.

Rinaldini. — Govori se, da pojde tržaški namestnik Rinaldini v pokoj in pride na njegovo mesto neki nemški uradnik s Tirolskega. Iredento torej bočejo v Trstu pobijati z germanizacijo. To sredstvo se pač ne bode obneslo. Na Primorskem nima nemški živelj nobene veljave in nobena vlada se nanj opirati ne more. Za to že naprej lahko rečemo, da se bodo vsi tako vladni poskusi popolnoma izjalovili. Iredenta se ne bode dala drugače zatreti, da se pomaga v Trstu in Istri slovanskemu življu na noge, za to je pa treba, da pride za namestnika mož, ki bode zmožen slovanščine, bodi že civilist ali pa general. Do tega prepričanja bode pač prišla tudi vlada bodi že prej ali pozneje.

Izjemno stanje na Češkem. — Izjemno stanje se je uvelo za okoliš praškega deželnega sodišča. Nekateri listi so se kar ustavili, mej njimi najradikalnejši mladočeški list „Neodvislost.“ „Narodnim Listom“ in nekaterim drugim časopisom se je naročilo, da morajo tri ure, predno izidejo, predložiti dolžnostne iztise. Klubi so se zaključili, društva pa morajo naznanjati vse celo odbore seje in čakati dovoljenja policije. Oblastva vse naredbe strogo izvajajo. Celo mladočeške deželne poslance so razgnali, ko so se zbrali, da se posvetujejo, kaj je storiti. Domač polk se je iz Prage prestavil v Linc in se zamenil z drugim nemškim polkom. — Kakor časopisi poročajo, je sicer ministerski svet bil že 22. avgusta sklenil, da se proglasi izjemno stanje, ali cesar je dal dovoljenje le s pogojem, da se proglasi še le, če bi se demonstracije in izgredi ponavljali. Izjemno stanje bi se niti proglasilo ne bilo, da niso Mladočehi začeli agitacije za proslavljanje spomina kraljevega reskripta. — Časopisi se različno izjavljajo ob izjemnem stanju. Levičarski se ga seveda vesele. Poljski listi so različnega mnenja. „Przegľad“ se posebno veseli, da se je izjemno stanje proglasilo, in le obžaluje, da je grof Taaffe tako dolgo mirno gledal počenjanje Mladočehov. Ta list misli, da so Mladočehi podkupljeni od Rusije. Drugi poljski listi pa največ priznavajo, da so Mladočehi zaslužili, da vlada strogo postopa, ali izjemnega stanja povsem ne odobravajo, ker zadeva tudi druge češke elemente. Tudi od izjemnega stanja ne pričakujejo posebnega uspeha. Vladni pa seveda vladne odredbe opravičujejo.

Izjemno stanje na Sedmograškem. Sedaj ko se je vpeljalo izjemno stanje na Češkem, je začela Ogerska vlada misliti, da uporabi jednako sredstvo proti Rumunom na Sedmograškem. Ogerski ministerski svet se je že posvetoval o tem,

da bi se vpeljalo izjemno stanje za Sedmograško. Kaj se je sklenilo, ne vemo, ali najbrž se Madjari v resnici poslužijo sile. Seveda gospodje v Budimpešti se motijo, če mislijo, da bodo s silo ugonobili vse nemadbarske narodnosti. S tem se bodo le pripravili ob dobro ime pred svetom. Dosedaj so še svet varali, da vlada na Ogorskem največja svoboda, ali v bodoče ga več ne bi mogli. Z izjemnimi naredbami pa še niso zatrli nobenega naroda in tudi Madjari Rumunov ne bodo.

Srbija. — Vest, da so se Obrenoviči in Karagjorgjeviči pobotali, oziroma, da so se slednji odpovedali srbskemu prestolu, se ne potrjuje. Kralj Aleksander je v Topoli na rakev prvega Karagjorgjeviča položil le iz tega namena venec, da se tem popularnejega naredi in pridobi simpatije tudi onih Srbov, ki so še na strani Karagjorgjevičev. Peter Karagjorgjevič je preklical javno vest, da bi se bil odpovedal svojim pravicam na srbski prestol in bi se bil odrekel sploh političnemu delovanju.

Nemčija in Koburžan princ Ferdinand. — Faktum, da je nemški cesar pri pogrebu Koburžana vojvode Ernesta II. prav veliko občeval z Ferdinandom knezom bolgarskim, ki se je tudi udeležil pogreba svojega sorodnika, jeli so listi pretresevati natančneje. Početkoma se je pisalo, da so bili pogovori nemškega cesarja z Ferdinandom privatnega značaja, sedaj se je pa jelo zatrjevati od več strani, da je to nenavadno ljubeznjivo občevanje političnega pomena. V obče se trdi, da se bode zanaprej Nemčija nasproti Bolgariji vse drugače obnašala in da bode v kratkem Italija, pri Bolgariji najmanj interesovana država, predlagala, da naj se princ Ferdinand, pripozna kot knez bolgarski.

Toulonske slavnosti. — Vest, da rusko brodovje pride dne 13. oktobra v francosko luko Toulon, kjer se za vsprejem od strani Francozov delajo velikanske priprave in vest, da se rusko brodovje potem stalno ustanovi v sredozemskem morji, razburja še vedno politike in to v prvi vrsti laške in nič manj tudi nemške. Laški listi ne vidijo v posetu ruskega brodovja v Toulonu nobene nevarnosti, rekoč, te slavnosti bodo minole in se pozabile, pač pa vidijo nevarnost v tem in močno jih boli, da se potem ustanovi v Sredozemskem morju rusko brodovje. V to ime kličejo Anglijo na pomoč, rekoč, da ne sme tega mirno gledati in mora sebi v korist potrebne korake storiti. V resnici je seveda stvar drugače. Italijanom se gre le za lastno kožo. Boje se namreč Francozov, ki bi bili potem s pripomočjo ruskega brodovja še nevarnejši nasprotnik njihov, kot dosedaj.

Amerika. — Dogodki zadnjega časa, ki se dogajajo v mladi republiki, v Braziliji, pričajo, da prebivalstvo z republiko ni zadovoljno. Revolucija, ki se je pojavila v tej državi že pred letom dnij, še vedno ni ponehala, pač pa se je zadnje tedne očitno shujšala. Ustaši so zvabivši na svojo stran del republičanske vojske napali že celo glavno mesto Rio de Janeiro. Predsednik republike se je s svojimi vojaki umaknil vstašem. Skoro brez dvoma je, da bo predsednik naposled le moral odstopiti in prav mogoče je, da Brazilija ne dobi novega republičanskega predsednika, temveč se premeni zopet v monarhijo in dobi zopet svojega cesarja.

Štrajki premogokopov. — Angleškim premogokopom, ki so s svojimi že dlje časa trajajočim štrajkom povzročili vse križem obilo škode, zdatno podražili premog, pridružili so se zadnje dni še premogarji na severnem Francoskem v okrajih Pas de Calais in Nord. Vseh vkupe štrajka v teh okrajih sedaj do 40.000 delavcev, ki so pripravljeni toliko časa vztrajati, dokler jim delodajalci ne spolnijo njih zahtev. Vodja štrajkujočih delavcev poslal je tudi okrožnico do belgijskih premogarjev in jih vabi, da naj se pridružijo splošnemu štrajku.

Anglija. — Kakor znano, zavrгла je gosposka zbornica irsko homerulo. Zaradi tega čina pričeli so liberalci odločen boj proti gosposki zbornici. Gladstone in pristaši izrekli so se za to, da se zbornica ali reformuje ali pa popolnoma odpravi. V resnici itak ne dela nič, pač pa močno ovira delovanje zbornice poslancev, kar svedoči to, da je gosposka zbornica zavrгла homerulo, katere je poslanska zbornica po tolikem naporu pretresevanji vsprejela. Če bodo liberalci vztrajni in složni, se jim nakana lahko posreči.

Obrtnija.

Poskušanje lima.

Po stari navadi se sodi dobrota lima potem, da se dene v vodo in čez 12 ali 24 ur stehta. Čim boljši je lim, temveč vode neki vzame v se. Posebno zanesljiva ta metoda ni, ali v praksi se lahko izvede.

Če tudi ni na tem načinu dosti ležeče, ali vsaj že to izvemo, če se lim v hladni vodi raztopi ali ne. Lim, ki se raztopi v mrzli vodi, ni dober, naj se še tako hvali.

Če voda, v kateri se lim namaka, postane rujava, je to znamenje, da je lim slabše vrste. Važno je tudi, koliko se lim premeni v vodi.

Če ohrani po 24urnem namakanju prejšnjo zveznost je znamenje, da je dober, ako se pa spremeni v malo vkup se držečo maso, je to znamenje, da je slab.

Najbolje pa na sledeči način preiščemo, koliko je vreden lim:

Vzame se 250 gramov lima in 6 ur moči v 1 $\frac{1}{2}$ litru vode, potem se pa dene lim z vodo v aparat za kuhanje lima. Da se prepričamo, če lim ohrani po dolgem kuhanju svojo zvezno moč, ga kuhamo tako dolgo, da vsa zmes, ki je sprva tehtala 1750 g tehta le še 900 gramov.

S tem limom delajo se praktični poskusi. Vzameta se dva različna lesova po $\frac{1}{2}$ metra dolgoti in 5 centimetrov v širokosti in debelosti. Prežagata se pa sredi, tako dobimo po $\frac{1}{4}$ metra dolge konce. Sedaj se vzameta dva taka konca in sicer jeden iz trdega in jeden iz mehkega lesa in se zlimati prežagani ploštv. Sedaj se pa deneta v kakšen suh prostor tri dni. Po tem času se pa začne poskušati z oteženjem. Les se podpre na obeh koncih in potem se nanj nakladajo uteži počenši s 25 kilo. Prideva se potem vedno po pet kilo. Če je lim dober, nese najmanj 75 kilo.

Da pa moremo lim dobro presoditi, moramo delati še poskuse s samo trdim in s samo mehkim lesom.

Opomniti pa moramo, da se za take poskuse mora jemati vselej le suh les in vsako oteženje se mora pustiti vplivati le malo časa. Priklada se namreč po pet kilo vsako minuto. Tako poskušanje lima je najzanesljivejše, seveda ni vselej lahko izvedljivo. Posebno manjši mizarji ne bodo mogli na ta način poskušati lima.